

Велікян Л. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кметик Х. В., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМА ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ СТАНОВИЩЕМ НА УКРАЇНСЬКОМУ АВІАРИНКУ ЯК ФОРМА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ КОНКУРЕНЦІЇ

Однією з основних ознак конкурентного ринку є незалежність його учасників, тому на сьогодні вітчизняні вчені є одноставними у розумінні мети конкурентної політики держави – забезпечення ефективного функціонування економіки на основі розвитку конкурентних відносин, а не досягнення досконалої конкуренції. Саме функціонування ефективної конкуренції формує той суспільний інтерес, котрий потребує правового захисту з боку держави.

Варто зазначити, що транспорт є однією з найважливіших ланок економічних стосунків. Повітряний транспорт, поряд із водним, автомобільним, залізничним, трубопровідним видами транспорту, є найшвидшим і водночас найдорожчим його різновидом. Тому не випадково у структурі Антимонопольного комітету України створено Управління контролю ринків транспорту, зв'язку та житлово-комунального господарства [1, с. 11]. На жаль, на сьогодні відсутні серйозні наукові дослідження проблеми зловживання правом саме на українському авіаринку. Для аналізу цієї проблеми необхідно звернути увагу на поняття та основні ознаки цього явища.

Зловживання цивільним правом можна визначити як особливий вид цивільного правопорушення, пов'язаного з умисним виходом уповноваженої особи у ситуації правової невизначеності за внутрішні межі суб'єктивного цивільного права (визначені в тому числі критеріями розумності та добросовісності) для досягнення своєї незаконної, або прихованої мети за допомогою формально правомірних дій, що внаслідок абстрактності чи обмеженості регулювання, наявності прогалин, застережень, помилки суперечності правових норм і договірних умов призводять до порушення чи обмеження прав окремих суб'єктів цивільних правовідносин [2, с. 141].

О. О. Бакалінська істотними для розуміння природи зловживання цивільним правом вважає такі ознаки: а) суб'єктом зловживання цивільним правом завжди є уповноважена управнена особа; б) при зловживанні правом норми законодавства не порушуються; в) за допомогою здійснення суб'єктивного права іншій особі заподіюється шкода; г) при зловживанні правом порушуються принципи цивільного

права [2, с. 142].

Як свідчить практика, проблема зловживання монопольним становищем на українському авіаринку дуже гостро постає на сучасному етапі. Цьому свідчать наведені нижче приклади.

За повідомленням прес-служби Антимонопольного комітету України від 20 грудня 2010 року Державна виконавча служба України стягнула з ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» до державного бюджету штраф у розмірі 10 млн. грн. за монопольне зловживання щодо завищення цін на спеціалізовані аеропортові послуги, пов'язані із заправкою літаків авіапальним, що є порушенням ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3].

Також у березні 2015 року було розпочало справу щодо ТОВ «Лукойл Авіейшн Україна» за ознаками зловживання монопольним становищем на ринку послуг з реалізації (поставки) авіаційного пального для повітряних суден та їх заправки на території Міжнародного аеропорту «Одеса». А 24 вересня 2015 року Антимонопольний комітет України прийняв рішення про визнання дій ТОВ «Лукойл Авіейшн Україна» порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем на території Міжнародних аеропортів «Одеса» та «Харків» та наклав штраф у розмірі 18 млн. 718 тис. грн. Зловживаючи ринковим становищем, підприємства скористалися відсутністю у авіакомпаній альтернативи заправки власних літаків паливом.

Насамкінець варто зазначити, що ефективність регулювання економічними процесами залежить від можливості (здатності) суб'єктів господарювання бути конкурентами. Повітряний транспорт і пов'язана з ним інфраструктура справляють значний вплив на розвиток ринку пасажирських і вантажних перевезень та економіку держави в цілому. Тому не дарма у назві статті 78 Повітряного кодексу України присутні слова «вільна конкуренція та рівноправність». На сьогодні держава намагається забезпечити реальний вплив конкуренції на економічні відносини у сфері перевезень авіаційним транспортом не тільки шляхом виявлення та припинення протиправних дій, які призводять або можуть призвести до недопущення, усунення або обмеження конкуренції у цій сфері, але й шляхом інтеграції системи авіаційного транспорту до європейської авіаційної транспортної системи.

Література

1. Корчак Н. М. Правова характеристика порушень конкурентного законодавства у авіатранспортній галузі: вітчизняний та міжнародний досвід / Н. М. Корчак // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник. «Повітряне і космічне право». – 2011. – № 3. – С. 10-13.

2. Бакалінська О. О. Недобросовісна конкуренція як форма зловживання суб'єктивним цивільним правом / О. О. Бакалінська // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 3. – С. 141-145.

3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

УДК 351.814.2(043.2)

Вигівська А. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

В науково-технічній літературі достатньо часто підіймається проблема безпеки цивільної авіації. Однак у вітчизняній юридичній науці правові аспекти цієї проблеми практично не досліджені. Лише певні її аспекти привертали увагу науковців. Так, В. І. Рижий детально досліджував правові аспекти імплементації в національне законодавство норм міжнародного права в сфері боротьби з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації (авіаційної безпеки).

Проблема безпеки цивільної авіації, а також потреба в її правовій охороні, існувала з часу перших польотів повітряних суден. Показово, що перший в історії правовий акт, що регулював польоти повітряних суден (постанова паризької поліції від 23 квітня 1784 р.), стосувався саме безпеки: вводилась дозвільна система польотів та встановлювались деякі правила пожежної безпеки для повітряних куль [3, с. 46].

З розвитком цивільної авіації ростуть і вимоги, не тільки до комфорту, а й до її безпеки. В Україні питання безпеки цивільної авіації висвітлене у Законі України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації» від 20 лютого 2003 року [2].

Метою даної Програми є створення організаційно-правових засад щодо забезпечення авіаційної безпеки та ефективності діяльності цивільної авіації, а основним завданням є здійснення заходів із забезпечення захисту, охорони та безпеки пасажирів, членів екіпажу, авіаційного персоналу, повітряних суден, об'єктів аеропорту та об'єктів радіонавігаційного забезпечення незалежно від їх форм власності та підпорядкованості.

Виконання заходів цієї Програми заходів забезпечує спеціально уповноважений орган з питань авіаційної безпеки цивільної авіації

До повноважень спеціально уповноваженого органу з питань авіаційної безпеки цивільної авіації належить:

— підготовка разом з іншими центральними органами виконавчої